

Op een lege maag plakt geen leerstof

Beste sympathisant(e),

De krantenberichten van de eerste weken van het schooljaar logen er niet om: '4 op de 10 leerkrachten zien meer lege brooddozen in de klas: Alle signalen wijzen erop dat het almaar vaker voorkomt' (De kop van De Morgen op 16 september)

De boodschap is niet nieuw, er is dan ook al heel wat onderzoek rond gebeurd en er zijn al heel wat initiatieven genomen. Wel verrassend is de omvang ervan: 40 % van de leerkrachten komt er dus mee in aanraking. Het gaat dus niet om een geïsoleerd gegeven.

Ook bij Caritas Hulpbetoon worden we gewaar hoezeer de armoede ook in de schoolloopbaan van de kinderen doordringt en er vaak een zware hypotheek op legt. Je met een lege maag concentreren, is niet eenvoudig: op een lege maag plakt geen leerstof...

We krijgen de vragen om steun vaak via een andere weg: via aanvragen binnen onze Crisisfondswerking, voor de ondersteuning van gezinnen die het moeilijk hebben. Men spaart zichzelf het eten uit de mond om de kinderen te kunnen voeden, maar ook dan lukt het niet altijd om hen een gevulde brooddoos mee te geven. Schoolrekeningen zijn al evenzeer een probleem. En meisjes die geen menstruatieproducten kunnen kopen, blijven van school weg.

Ook in deze aanvragen zien we een stijging... Met onze Crisisfondsmiddelen proberen we hier een antwoord op te bieden.

Tegelijkertijd willen we, naast individuele hulp via de Crisisfondswerking, in de komende maanden ook werk maken van een projectmatige aanpak, waarbij individuele scholen eigen initiatieven kunnen voorstellen. Een school die een actie organiseert om lege brooddozen tegen te gaan, door soep of een gezond tussendoortje aan te bieden, op welke wijze ook, of eventueel gratis menstruatiemateriaal aanbiedt, kan via een projectaanvraag bij Caritas Hulpbetoon op lokaal niveau middelen werven. Op die manier willen we deze acties stimuleren en er meer zichtbaarheid aan geven en bovendien de schenkers verzekeren dat hun geld goed besteed wordt.

Maar ook vandaag rekenen we al op uw steun. Met de opbrengst van deze mailing willen we hier een tandje bij steken, zodat we deze hulpaanvragen kunnen blijven ondersteunen.

Helpt U ons helpen ?

Dominic Verhoeven
Ondervoorzitter

Bruno Aerts
Voorzitter

Lege brooddozen

43% van de Vlaamse leerlingen gaat momenteel met honger naar school (cfr. PIRLS-studie). In 2019 ging het nog om 19%. De oorzaak hiervan ligt bij een armoedeprobleem en tijdsgebrek. In Vlaanderen wordt 12,7% van de kinderen geboren in een kansarm gezin (cfr. Statistiek Vlaanderen). In 2010 ging het nog om 8,6%.

Iedereen dezelfde kansen?

Krijgen deze kinderen op onze Vlaamse en Brusselse scholen dezelfde kansen als iedereen? Onderwijs zou hét middel moeten zijn om op te klimmen op de sociale ladder. Alle grote investeringen in dat lager en middelbaar onderwijs zouden moeten lonen op de arbeidsmarkt met meer hoger opgeleiden. En die hoger opgeleiden zouden een beter inkomen genereren (dus meer kunnen spenderen op de lokale markten), een betere gezondheid hebben en op hun beurt minder kans maken om in de armoede terecht te komen. Onderwijs als sociale promotie dus. Of toch niet?

Hoe geven we kinderen in kansarmoede dezelfde kansen op school? Door een goed lerarenkorps en kwaliteitsvolle lessen. Maar ook door te zorgen dat leerlingen ondanks een verschillende thuissituatie toch dezelfde kansen hebben op een goede concentratie en dito gezondheid. En dus niet met honger in de klas moeten zitten.

De overheden zijn zich bewust van het probleem...

Europa zet in op gezonde voeding. Haar 'Europese regeling voor groenten, fruit en schoolmelk' uit 2017 is een mooi initiatief, maar krijgt daarom niet altijd navolging. De Europese Kindergarantie uit 2021 zijn een reeks welluidende aanbevelingen aan de lidstaten om gelijke kansen en sociale inclusie te bevorderen, met o.a. het advies om minstens één gezonde maaltijd op school per dag aan te bieden (gratis voor kinderen in nood). Maar die adviezen zijn geen verplichting.

De Vlaamse overheid zwaait met haar 'groep pakket': een startbedrag (eenmalig bij geboorte of adoptie), een basisbedrag (maandelijks uitgekeerd) en een schoolbonus (in augustus om de schoolkosten in september te helpen dragen), afhankelijk van de financiële thuissituatie van elk kind. Kinderen die het financieel moeilijk hebben, maken bovendien aanspraak op verschillende toelagen. In scholen van alle netten waar er een OCMW-zitdag of consult is, kunnen kinderen in precare situaties na een beperkt sociaal onderzoek gratis warme maaltijden krijgen.

Scandinavisch voorbeeld van aanpak

In 6 Europese landen bestaat een nationaal programma voor schoolmaaltijden, nl. in Slovenië, Zweden, Finland, Portugal, Frankrijk en Italië. Zweden en Finland zijn de enige landen in Europa die universele gratis schoolmaaltijden aanbieden aan alle kinderen, ongeacht het gezinsinkomen.

In de jaren 1950 startte Zweden met het aanbod van gratis schoolmaaltijden. Ondertussen voorzien de Zweedse basis- en secundaire scholen 1,4 miljoen maaltijden per dag. Dat voedsel kost de overheid er 3,35 miljoen euro per jaar en bovendien betaalt zij de lonen van meer dan 30.000 mensen die aan de slag zijn in de keukens. Maar onderzoek leert dat de kosten zichzelf terugverdienen bij een totaalaanpak. Want de kinderen leren wat gezonde voeding is, ze kunnen zich beter concentreren en zitten lekkerder in hun vel. De kans op het ontwikkelen van overgewicht en diabetes verkleint, het gebit loopt minder risico op gaatjes, de kans op hart- en vaatziekten op volwassen leeftijd wordt ingeperkt. Jong geleerd is oud gedaan. Bovendien pakt het kinderarmoede aan, op een universele, niet stigmatiserende, manier.

En toch...

Toch constateren we dat het probleem van lege brooddozen op school zich niet meer bij uitzondering, maar wel frequent, en steeds vaker voordoet. Het Vlaams Instituut Gezond Leven vzw en de onderzoeksgroep Consumentengedrag van de UGent doen op dit moment, in opdracht van Vlaams minister voor Volksgezondheid Hilde Crevits, onderzoek naar het aantal kinderen uit het Vlaamse basis- en secundair onderwijs dat met een lege brooddoos naar school gaat en welke oplossingen er mogelijk zijn. Maar ondertussen is het schooljaar opnieuw begonnen en zijn veel leerkrachten geëngageerd om in actie te schieten en het probleem niet meer met lede ogen aan te zien.

Een veelvoud aan initiatieven

Heel wat initiatieven worden in dit verband opgezet, op verschillende plaatsen, en met verschillende insteken. Ze worden opgezet door (grotere) steden, door scholengroepen, of op lokaal vlak. Het kan gaan om minstens één keer per week fruit, om een gezond tussendoortje, een kom soep of een volledige maaltijd. Het kan gaan om middelbare of lagere en kleuterscholen, en de nadruk kan liggen op een basismaaltijd, dan wel op het promoten van gezonde voeding.

Ook Caritas Hulpbetoon doet mee

Individuele hulpvragen

We worden vooral geconfronteerd met specifieke vragen, via onze crisisfondswerking, waarin we werken met gezinnen in een precaire thuissituatie en waarvan de kinderen ook vaak het risico lopen om met lege brooddozen naar school te moeten vertrekken.

Wanneer een leerkracht, een OCMW-, Kind- en Gezin-, of andere sociale medewerker van een dienst die het kind begeleidt, ons erop wijst dat een kind in een concrete noodsituatie verkeert, dan kunnen wij dat kind een stukje financieel tegemoet komen. Zo willen we bijdragen aan de bestrijding van kinderarmoede. Onze aanpak is individueel en op maat. We bieden hulp wanneer die niet bij een reguliere organisatie of dienst kan worden bekomen en werken dus complementair. We streven naar een duurzame aanpak waarbij onze directe hulp de ontwikkeling van het kind effectief gunstig kan beïnvloeden.

Enkele concrete voorbeelden:

Een gezin dat een paar maanden ervoor op straat was komen te staan, kwam na een paar maanden terug boven water in een andere gemeente. Ze hadden een huis gehuurd via een huisesmelker en behalve de muren en het dak hadden ze totaal niets meer. De acht kinderen waren tijdens hun zoektocht naar een onderkomen niet naar school gegaan, ze stonden nergens meer ingeschreven en het OCMW liet verstaan dat de kinderen geplaatst zouden worden wanneer er niet dringend verandering kwam aan de situatie. Dankzij de goede samenwerking tussen het OCMW, de school en onze diensten konden de kinderen binnen de week starten op hun nieuwe school. Het Crisisfonds kwam tussen in het schoolgeld en schoolmaterialen (boekentassen, pennen, ...) voor de kinderen. We spraken ook een aantal verenigingen uit ons netwerk aan die zorgden voor eten en kleding.

Jens* is 17 jaar. Hij heeft geen enkele financiële steun van zijn ouders en verblijft voltijds in een voorziening. Zijn moeder verliet het gezin toen hij nog klein was. Zijn vader werd twee jaar geleden veroordeeld tot een effectieve gevangenisstraf van 7 jaar. De vader heeft geen enkel inkomen en kan zijn 2 kinderen niet onderhouden. Van de kinderbijslag gaat 2/3 naar internaatkosten en 1/3 naar een spaarboekje dat de Jeugdrechtbank pas op de leeftijd van 18 jaar vrijgeeft. Het Crisisfonds schenkt de begeleidende instantie Bond Moyson een bedrag voor de aankoop van kledij en schoenen, een jaar lang zakgeld en een fiets voor Jens.

Lore* kan de medische zorg voor haar zoon, Karel*, niet dragen. Karel heeft een ernstig misvormd gebit. Het belemmert hem bij het spreken (hij lispelt). Hij voelt zich hierdoor ongelukkig op school en probeert er onzichtbaar te zijn. Hij trekt zich van iedereen terug en kruipt zo veel mogelijk weg in zijn kamer. Het OCMW komt hiervoor niet tussenbeide en de tussenkomst van de mutualiteit is onvoldoende. Het Crisisfonds voorzag de nodige middelen opdat Karel met een brede lach naar school kan gaan.

Scholen in actie, met steun van Caritas Hulpbetoon

Naast de individuele hulp van de Crisisfondswerking, werken we ook aan een projectmatige aanpak, waarbij individuele scholen eigen initiatieven kunnen voorstellen.

Een school die een actie organiseert om lege brooddozen tegen te gaan, kan via een projectaanvraag bij Caritas Hulpbetoon op lokaal niveau middelen werven. Op die manier willen we deze acties stimuleren en er meer zichtbaarheid aan geven en bovendien de schenkers verzekeren dat hun geld goed besteed wordt.

U kan de uitbouw van dit project volgen via onze website: www.caritasvlaanderen.be/nl/hulpverlening/steun-aan-projecten

* Fictieve naam.

